

Gebruik van fenomenologie: mathesis en mystiek

Henk Barendregt
Universiteit Nijmegen

Mystiek \neq mystificatie

Mystiek = niet alledaagse ervaringen op de grens van zijn en niet-zijn

Overzicht

1. Versies van het bewustzijnsprobleem
2. Het programma van Staal: onderzoek naar mystiek
3. Het *cover-up model* voor aspecten van de geest
4. Neurofysiologische vertaling

1. Versies van het bewustzijnsprobleem

Chalmers:

The *easy* problem: hoe werken de hersens en
hoe geven ze aanleiding tot ons gedrag?

The *hard* problem: hoe komt het dat we ons er ook nog bewust van zijn?

Het *a priori* argument dat iedere poging het moeilijke probleem op te lossen lijkt te moeten falen (Searle):

zo'n model moet je kunnen implementeren
en dan ook naspelen als een gezelschapsspel
met, zeg, miljarden mensen;
het lijkt onmogelijk dat je als bij-effect het bewustzijn krijgt.

We beperken ons tot het gemakkelijke probleem

2. Het programma van Staal: onderzoek naar de mystiek

Mystiek komt in alle culturen voor

Het wordt op verschillende manieren onderbouwd

Het is noch rationeel, noch irrationeel

maar kan als ervaring rationeel bestudeerd worden

Gebruik van de fenomenologie

19-de eeuwse psychologie: teveel projecties, geen objectiviteit

Getrainde fenomenologie: wiskunde

Wiskunde wordt terecht gezien als de meest betrouwbare wetenschap

Toch berust haar waarheidsgehalte op een fenomenologisch oordeel:

Er wordt *berekend* en *bewezen*, maar er is een oordeel nodig dat aangeeft dat de randvoorwaarden van de berekening kloppen en dat het bewijs geldig is

Bij zogenaamde *mathematical cranks* is dit vermogen tot oordelen niet goed ontwikkeld

Na voldoende mentale training kan men tot resultaten komen waar iedereen—eveneens met voldoende training—het mee eens zal zijn

3. Het *cover-up model* van de menselijke geest

3.1 De training: inzichtsmeditatie

3.2 Het model

3.1 Inzichtsmeditatie

3.2 Het model

1. In ons potentiële bewustzijn bevindt zich een proces dat
 - chaotisch fluctueert
 - ondragelijk is
 - niet te beheersen is
2. Meestal is het bedekt met een (prettig of onprettig) gevoel
3. Het proces is dmv aandacht beheersbaar te maken (te *zuiveren*)

Het *cover-up model* in beeld

gevoel

lichte dissociatie

mystieke ervaring

dissociatie

zuivering

4. Neurofysiologische onderbouwing

4.1 Nadere beschrijving (hypothetisch)

4.2 Experimentele gegevens

4.1 Nadere beschrijving (hypothetisch)

Ad 1. Het proces heeft te maken met het *operating system* van onze geest (cf. de von der Malsburg synchronisatie hypothese)

Ad 2. De *cover-up* heeft te maken met niet-synaptische (*volume*) transmissie door de ventrikels, vlak boven het aquaduct

Ad 3. De zuivering van het proces gebeurt dmv van corticale controle

4.2 Experimentele gegevens *Cover-up*

Project met Eric Roubos (moleculaire biologie), Jan Veening (hersenen anatomie)

Aio's: Ilse Claassen en Marinella Calle

Neuronen met uitlopers naar de ventrikels bevatten de "opiaten"

- met-enkefaline
- β -endorfine
- endomorfine-1,2
- morfine

Ook de oorzaken van stress

- CRH (Corticotropin Releasing Hormone)

Exocytose?

Receptoren??

Functie???

Toegift: oordeel over mystieke ervaring

Christendom (Juan de la Cruz): *Do not indulge in spiritual gluttony!*

Boeddhisme: *It is a waste of time!*

Hegel (Marx): *It is opium for the people!*